

УДК 342.565.4:351.95]:340.111.5

DOI: <https://doi.org/10.33098/3083-726X.2026.1.33.100-110>

ЮРИСДИКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ У СФЕРАХ ЗМІШАНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Габуда Андрій*

**доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького, кандидат юридичних наук, доцент, ЗВО «Університет Короля Данила» (м. Івано-Франківськ, Україна) ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9546-2790>*

Статтю присвячено комплексному дослідженню проблем визначення юрисдикції адміністративного суду у спорах, що виникають у сферах змішаних правовідносин, в яких поєднуються публічні та приватні інтереси. Актуальність теми зумовлена зростанням кількості юрисдикційних колізій між адміністративними, господарськими судами та судами загальної юрисдикції, що негативно впливає на ефективність судового захисту та реалізацію права на справедливий суд.

Метою дослідження є здійснення науково-практичного аналізу критеріїв розмежування адміністративної, цивільної та господарської юрисдикції у контексті змішаних правовідносин, а також обґрунтування впливу системних процесуальних помилок судів нижчих інстанцій на формування юрисдикційних колізій. У роботі проаналізовано положення процесуального законодавства, узагальнено підходи правничої доктрини та досліджено сучасну судову практику найвищої судової інстанції щодо визначення належної юрисдикції.

У результаті проведеного аналізу встановлено відсутність усталеної та послідовної практики щодо розмежування юрисдикції у спорах зі змішаною правовою природою. Виявлено, що конкуренція таких критеріїв, як суб'єктний склад, характер спірних правовідносин, об'єкт судового захисту та зміст заявлених вимог, призводить до неоднакового вирішення тождесних за суттю спорів. Доведено, що формальний підхід до визначення юрисдикції лише за участю суб'єкта владних повноважень є недостатнім та не відповідає суті публічно-правового спору.

Обґрунтовано авторську позицію про те, що вагомим, але недостатньо дослідженим джерелом юрисдикційних конфліктів є систематичні порушення норм процесуального права судами першої та апеляційної інстанцій під час початкової кваліфікації спору. Саме помилкове тлумачення характеру правовідносин та змісту порушеного права спричиняє багаторазове відсилення справ між судами різних юрисдикцій і формує значний масив судових рішень щодо виправлення таких помилок.

Зроблено висновок про необхідність доктринального уточнення ієрархії критеріїв розмежування юрисдикції із наданням пріоритету змісту порушеного суб'єктивного права чи інтересу, а також посилення процесуальної дисципліни на рівні судів нижчих інстанцій. Реалізація цих підходів сприятиме забезпеченню єдності судової практики, підвищенню передбачуваності судових рішень та зміцненню гарантій ефективного судового захисту в умовах динамічного розвитку публічно-приватних відносин.

Ключові слова: публічно-правовий спір, компетенція суду, суб'єкт владних повноважень, конкуренція процесуальних форм, єдність судової практики.

© Габуда А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Габуда А. Юрисдикція адміністративного суду у сферах змішаних правовідносин. *Art of Justice*. Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2026. Вип. 1 (33). С. 100-110. DOI: <https://doi.org/10.33098/3083-726X.2026.1.33.100-110>

Постановка проблеми

Юрисдикція є фундаментальним інститутом правової системи, що визначає межі владних повноважень судів, гарантуючи правопорядок та доступ до правосуддя. Вона окреслює рамки, в яких правова система може застосовувати закони та нормативні акти, запобігаючи конфліктам між судовими гілками. Для адміністративного судочинства це поняття набуває особливого значення, оскільки стаття 4 Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ) встановлює юрисдикцію адміністративних судів, керуючись критеріями публічно-правового характеру спору та суб'єктного складу, де однією зі сторін є суб'єкт владних повноважень.

Незважаючи на чіткість законодавчих приписів, на практиці система розмежування юрисдикції часто стикається зі значними труднощами. Найгостріша проблема виникає у сферах змішаних правовідносин, де публічні (владні) та приватні (цивільні, господарські) елементи тісно переплітаються. Йдеться насамперед про юрисдикційність земельних, корпоративних, трудових спорів, а особливо спорів, зумовлених дією воєнного стану.

Неврегульованість таких колізій призводить до конфліктів юрисдикцій між судами загальної юрисдикції, адміністративними та господарськими судами, непередбачуваності судової практики, а також до порушення права особи на справедливий суд через багаторазове відсилання (повернення) справи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання запровадження, функціонування та сутності адміністративного судочинства були предметом ґрунтовних досліджень цілої плеяди учених та практиків. Проблеми розмежування адміністративної, цивільної та господарської судових юрисдикцій безпосередньо вивчали такі науковці: В. Б. Авер'янов, М. В. Вербіцька, В. В. Гордєєв, К. В. Гусаров, І. Б. Коліушко, В. В. Комаров, А. Т. Комзюк, Р. О. Куйбіда, Р. М. Мінченко, П. І. Радченко, М. І. Смокович, О. С. Ткачук. Однак неоднозначність застосування вироблених наукою та практикою критеріїв такого розмежування, саме у визначенні юрисдикції адміністративного суду у сферах змішаних правовідносин та формування непослідовної позиції Верховного Суду, наразі вимагає окремого і поглибленого наукового аналізу.

Мета статті

Цільова спрямованість дослідження полягає у комплексному науково-практичному аналізі проблем визначення адміністративної юрисдикції у спорах, що виникають у сферах змішаних правовідносин, з урахуванням сучасної практики Великої Палати Верховного Суду, а також обґрунтування ролі систематичних помилок у застосуванні норм процесуального права судами нижчих інстанцій як одного з ключових чинників формування юрисдикційних колізій.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**: проаналізувати чинні нормативні критерії розмежування адміністративної, цивільної та господарської юрисдикцій, передбачені КАСУ, ЦПКУ, ГПКУ та ті, що розроблені наукою, з урахуванням проблем їх практичного застосування; дослідити судову практику Великої Палати Верховного Суду, зокрема випадки відступу від раніше сформульованих правових позицій, що стосуються юрисдикції спорів у сферах змішаних правовідносин; виявити типові помилки судів першої та апеляційної інстанцій у визначенні належної юрисдикції; обґрунтувати тезу про системний характер процесуальних помилок як одного з недооцінених джерел юрисдикційних колізій та непослідовності судової практики.

Виклад основного матеріалу дослідження

Судовий захист є основною формою захисту прав, інтересів та свобод фізичних і юридичних осіб, державних та суспільних інтересів. З цією метою в Україні створені і функціонують суди, які спеціалізуються на розгляді адміністративних, цивільних, господарських справ, кримінальних проваджень, а також справ про адміністративні правопорушення. На відміну від відносно чітко врегульованих процедур визначення суду, уповноваженого розглядати кримінальні провадження чи справи про адміністративні правопорушення, значно складнішим є питання відмежування адміністративної,

цивільної та господарської юрисдикції у ситуаціях, коли правовідносини мають змішаний характер. У таких випадках відсутність чітких критеріїв, їх конкуренція нерідко зумовлюють колізії у практиці судів, що, своєю чергою, створює ризики для відновлення порушених прав за участю суду.

Саме тому, незважаючи на формальну урегульованість, розмежування юрисдикції є постійною проблемою судової практики. Нормативна база, що забезпечує це розмежування, закріплена у процесуальних кодексах: КАСУ (ст. 19) встановлює юрисдикцію адміністративних судів для публічно-правових спорів; ГПКУ (ст. 20) визначає юрисдикцію господарських судів для спорів, що виникають із господарських правовідносин; а ЦПКУ (ст. 19) окреслює юрисдикцію судів загальної юрисдикції для справ, що виникають із приватноправових відносин (цивільних, трудових, сімейних, земельних). Проте, хоча ці норми і є основою для запобігання юрисдикційних суперечностей, їхня інтерпретація та застосування у випадках змішаної юрисдикції вимагає системного аналізу та уніфікації судової практики.

Проблема ускладнюється тим, що сучасні правовідносини, особливо у сферах публічно-приватної взаємодії, характеризуються високим рівнем інтеграції елементів приватного та публічного права. Як наслідок, традиційні підходи до поділу юрисдикції не завжди адекватно відображають реальний зміст спору, що обумовлює необхідність детального аналізу правової природи таких відносин, суб'єктного складу та способу реалізації владних повноважень.

Підтвердженням актуальності юрисдикційних конфліктів слугують статичні дані про розглянуті відповідні справи Великою Палатою Верховного Суду (далі – ВП ВС). Так, у 2018 р. ВП ВС розглянула 863 справи з питань порушення судами першої та/або апеляційної інстанцій правил юрисдикційності спору (це 83 % від загальної кількості розглянутих справ); у 2019 р. – 1358 справ (94 % від загальної кількості розглянутих справ). Усього ВП ВС за час своєї роботи сформулювала понад 300 висновків щодо юрисдикційності спорів [1].

Також непоодинокими є випадки, коли суди першої та/або апеляційної інстанції спрямовують позивача до неповноважного суду. З практики ВП ВС можна навести приклад, коли позивач (фізична особа – підприємець) звернувся з позовом до органу місцевого самоврядування щодо усунення перешкод у використанні належної йому земельної ділянки шляхом винесення за її межі так званих «червоних ліній». Спочатку позивач подав позов до адміністративного суду, який відмовив у відкритті провадження у справі та зазначив про потребу її розгляду судом загальної (цивільної) юрисдикції. Після відкриття провадження у справі через деякий час суд цивільної юрисдикції закрити відповідне провадження та вказав на необхідність звернення до господарського суду з огляду на наявний підприємницький статус позивача. За результатами розгляду касаційної скарги на рішення судів першої й апеляційної інстанції про закриття провадження у відповідній господарській справі ВП ВС указала, що цей спір все ж таки підлягає розгляду за правилами адміністративного судочинства (Кібенко О., Уркевич В. Підходи Великої Палати).

Іншим показовим прикладом проблематики, що розглядається є спори з питань трудових відносин помічників суддів. Так, у постанові від 13.03.2019 (справа № 815/2546/17) ВП ВС дійшла висновку, що такий спір не є публічно-правовим і не належить до юрисдикції адміністративних судів, а стосується трудових відносин і має вирішуватися

судами за правилами ЦПКУ (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 р. у справі № 815/2546/17).

Тотожний висновок сформульовано у постанові ВП ВС від 13.03.2019 у справі № 308/4431/17 (Шумило М. Юрисдикція суду). Однак у постанові від 02.10.2019 (справа № 815/1594/17) з приводу підсудності спору щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності помічника судді ВП ВС дійшла цілком іншої точки зору, віднісши цю справу до юрисдикції адміністративних судів (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02 жовтня 2019 р. у справі № 815/1594/17).

Складність визначення належної юрисдикції адміністративних спорів підкреслюється і вітчизняною правовою доктриною. Як зазначають М. В. Вербіцька та В. О. Семенюк, запровадження в Україні системи адміністративних судів актуалізувало низку юрисдикційних конфліктів у сферах державного управління – податкового адміністрування, захисту економічної конкуренції, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, розпорядження землями державної та комунальної власності тощо (Вербіцька М.В., Семенюк В.О., 2020, с. 201).

Водночас пов'язувати ці проблеми виключно із самим фактом створення адміністративних судів є помилковим. Підґрунтя юрисдикційних колізій слід убачати насамперед у неоднаковому та неоднозначному тлумаченні норм матеріального і процесуального права, особливостях їх застосування, а також у складності сучасних публічно-приватних правовідносин, які динамічно розвиваються.

На контроверсійність підходів у визначенні юрисдикції адміністративного суду в сферах змішаних правовідносин вказують і різні рішення самої ВП ВС щодо одного і того ж предмету спору. Так, у постанові ВП ВС від 10.04.2018 у справі № 1519/2-787/11 суд вирішив відступити від власного правового висновку, сформульованого раніше у постанові від 15.11.2016 у справі № 21-1959а16, відповідно до якого, за змістом статті 177 ЦК, об'єкти самочинного будівництва належать до об'єктів цивільних прав, а тому спори за позовами органів державного архітектурно-будівельного контролю про зобов'язання знесення самочинного будівництва підлягають розгляду в порядку цивільного або господарського судочинства, оскільки такі спори не стосуються захисту прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин, а пов'язані з вирішенням питань щодо речових прав, та дійшов висновку, що спір, який є предметом даного розгляду, не пов'язаний з вирішенням питання щодо речового права, а є публічно-правовим, оскільки виник за участю суб'єкта владних повноважень, який реалізовував у спірних правовідносинах надані йому чинним законодавством владні управлінські функції щодо виявлення факту самочинного будівництва та усунення порушень шляхом знесення самочинно збудованих об'єктів містобудування. Справа за позовом такого суб'єкта належить до компетенції адміністративних судів (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10 квітня 2018 р. у справі № 1519/2-787/11).

Правовий висновок ВП ВС, викладений у зазначеній постанові, ґрунтується на таких положеннях:

- 1) спори за участю суб'єкта владних повноважень, який реалізує у спірних правовідносинах свої управлінські функції, належать до публічно-правових;
- 2) щодо одного й того самого об'єкта можуть виникати різні за природою правовідносини – приватно-правові та публічно-правові, зокрема у сфері самочинного будівництва;

3) у відносинах з особою, яка здійснила самочинне будівництво, орган влади діє в межах адміністративних повноважень, спрямованих на захист інтересів територіальної громади, тобто публічного, а не приватного інтересу.

Разом із тим, такий підхід виявляє суперечності у ситуаціях, коли суб'єкт владних повноважень здійснює управлінські функції під час реалізації приватними особами їхніх майнових прав.

Як приклад можна навести висновок ВП ВС від 15.04.2020 у справі № 727/8819/16-а, де зазначається, що «... неправильним є поширення юрисдикції адміністративних судів на той чи інший спір тільки тому, що відповідачем у справі є суб'єкт владних повноважень, а предметом перегляду – його акт індивідуальної дії. Під час визначення предметної юрисдикції справ суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, змісту та юридичної природи обставин у справі. Визначальною ознакою справи адміністративної юрисдикції є суть (зміст, характер) спору» (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 квітня 2020 р. у справі № 727/8819/16-а).

На підставі правової оцінки рішень судів першої та апеляційної інстанцій ВП ВС відзначила, що розглядаючи справу по суті заявлених позовних вимог, ці органи правосуддя керувалися тим, що спір у справі є публічно-правовим та належить до юрисдикції адміністративних судів. Проте такий висновок не ґрунтується на правильному застосуванні норм процесуального права.

Практика ВП ВС свідчить і про те, що складність визначення належної юрисдикції спорів посилюється ще й регулярними відступами від раніше сформульованих правових позицій найвищої інституції, відповідальної за формування єдиної судової практики.

Так, у справі за позовом про визнання недійсним рішення Піщанської сільської ради Золотоніського району Черкаської області VIII скликання 11 сесії від 09.06.2021 № 11-38/VIII «Про реорганізацію шляхом пониження ступенів закладів загальної середньої освіти Піщанської сільської ради» ВП ВС відступила від висновків щодо застосування норм процесуального права у подібних правовідносинах стосовно юрисдикції спору, які викладено у постановках Великої Палати від 27.05.2020 у справі № 813/1232/18, від 09.09.2020 у справі № 260/91/19 та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у постановках від 28.01.2021 у справі № 140/434/19 та від 22.10.2020 у справі № 694/1174/16-а, вказавши, що такі спори належать до адміністративної юрисдикції та мають вирішуватися судами за правилами КАСУ (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 2 серпня 2023 р. у справі № 925/1741/21).

З огляду на викладене, найвищий арбітр у формуванні єдності судової практики констатував, що суди першої та апеляційної інстанцій допустили істотні недоліки у визначенні належної юрисдикції спору, які ґрунтуються на помилковому застосуванні норм матеріального і процесуального права.

Репрезентативним прикладом досліджуваної проблематики є рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 08.05.2024 (справа № 214/4921/23). У ньому йдеться про звернення позивача до суду із заявою про встановлення факту його перебування на утриманні батька в період, починаючи з 30.09.1998 до дня його загибелі під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Червоний Маяк. Відмовляючи позивачу у відкритті провадження у даній справі, суддя Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу виходив з того, що метою звернення до суду з такою заявою є підтвердження певного соціально-правового

статусу для отримання від держави допомоги та інших пільг, що свідчить про те, що така справа не підлягає вирішенню в порядку цивільного судочинства та має розглядатися в порядку адміністративного судочинства, оскільки існує спір у сфері публічно-правових відносин, який не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства. Колегія суддів судової палати з розгляду цивільних справ Дніпровського апеляційного суду повністю погодилася із такими висновками суду першої інстанції (Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 08 травня 2024 р. у справі № 214/4921/23).

Проте, як встановив Верховний Суд, суди попередніх інстанцій дійшли неправильного висновку, що подана позовна заява не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства. Тут слід наголосити, що підставою для скасування їх рішень стало порушення норм процесуального права, допущене судами першої та апеляційної інстанцій під час визначення належної юрисдикції спору.

У справі № 522/12901/17-ц від 06.02.2019, в якій позивач просив скасувати протокол засідання комісії Центральних районних електричних мереж ПАТ «ЕК Одесаобленерго» та визнати дії комісії щодо розгляду зазначеного акту неправомірними, ВП ВС встановила, що Апеляційний суд не врахував положення чинного законодавства України та дійшов помилкового висновку, що спір належить розглядати в порядку цивільного судочинства (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06 лютого 2019 р. у справі № 522/12901/17-ц).

Помилковість підходу судів попередніх інстанцій до визначення належної юрисдикції спору зафіксовано і в постанові ВП ВС від 02.02.2023 у справі № 260/3380/21. Приймаючи до розгляду позовні вимоги щодо повідомлення НАЗК про необхідність подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, суди необґрунтовано ототожнили такий інформаційний документ із рішенням суб'єкта владних повноважень. Натомість ВП ВС дійшла висновку, що відповідне повідомлення не має ознак індивідуального акту у розумінні статті 19 КАСУ та не породжує правових наслідків для особи, що виключає можливість його судового оскарження. Таким чином, допущена судами нижчих інстанцій помилка у кваліфікації предмета спору зумовила неправильне визначення адміністративної юрисдикції (Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02 лютого 2023 р. у справі № 260/3380/21).

Виявлені колізії та суперечлива практика Верховного Суду у сферах змішаних правовідносин (управлінських, земельних, будівництва та містобудування, договірних, публічної служби, трудових, військових) свідчать про те, що чинні процесуальні норми не забезпечують належної уніфікації юрисдикційних критеріїв. Ця неузгодженість об'єктивно актуалізує необхідність глибокого наукового осмислення та вироблення ефективних доктринальних підходів до розмежування адміністративної юрисдикції. Відтак, подальший аналіз вимагає звернення до наукових джерел, адже саме правнича доктрина покликана розробити теоретичні моделі та ієрархію критеріїв, здатних мінімізувати юрисдикційні суперечності та забезпечити стабільність судового захисту прав і свобод в умовах динаміки правовідносин

Наукова спільнота виходить з того, що визначення юрисдикції базується на системі взаємопов'язаних критеріїв, які мають бути оцінені судом у сукупності. Так, Р. М. Мінченко (2023, с. 17) виділяє п'ять ключових критеріїв розмежування адміністративного та цивільного судочинства: суб'єктний склад, об'єкт судового захисту, характер спірних правовідносин, пряма вказівка в законі та зв'язок вимог. При цьому він концептуально уточнює, що більш коректним формулюванням є «об'єкт судового захисту» (конкретне

суб'єктивне право чи охоронюваний інтерес), а не просто «предмет спору». Своєю чергою, Л. П. Шеметенко (2020, с. 167) розглядає компетенцію адміністративної юрисдикції, акцентуючи на таких її складових, як публічно-правовий спір, вид суб'єкта владних повноважень та предмет оскарження.

Незважаючи на науково обґрунтовані критерії, їхнє практичне застосування залишається складною проблемою, що спричиняє непорозуміння. Зокрема, В. В. Гордєєв та Л. Г. Бзова (2021, с. 87) зауважують, що складність застосування критеріїв розмежування полягає у вихідних різнопланових ознаках закону та наявності формулювання «якщо інше не передбачено законом», яке призводить до формальної можливості розгляду одного й того ж спору судами різних юрисдикцій. Особлива увага акцентується на службово-трудових спорах, де однією зі сторін виступає суб'єкт владних повноважень. Н. Максименко та Д. Переверзєв (2023, с. 66) констатують відсутність чіткого наукового підходу у розмежуванні таких справ. М. В. Вербіцька та В. О. Семенюк (2020, с. 203) прямо вказують на непослідовність Верховного Суду у його баченні меж адміністративної юрисдикції, що підтверджує критичну важливість подальшого доктринального аналізу цієї проблематики.

Проведений аналіз актуальної судової практики Верховного Суду у поєднанні з доктринальними поглядами чітко засвідчує відсутність єдиної та усталеної позиції у питанні розмежування адміністративної юрисдикції у спорах про змішані правовідносини. Ця неузгодженість проявляється на двох рівнях:

1. *На рівні судової практики:* висновки ВП ВС часто є конкуруючими або непослідовними, що призводить до ситуацій, коли спори з ідентичною суттю можуть бути віднесені як до адміністративної, так і до цивільної чи господарської юрисдикції.

2. *На рівні наукової доктрини:* хоча науковцями розроблено низку критеріїв, серед них відсутній єдиний визначальний підхід або загальновизнана ієрархія критеріїв.

Таким чином, у процесі дослідження на новому рівні науково обґрунтовано, що ключова проблема розмежування адміністративної юрисдикції у спорах про змішані правовідносини є комплексною. Вона обумовлена не лише недосконалістю законодавства, а й відсутністю єдиної ієрархії та доктринально уніфікованих критеріїв. Така неузгодженість призводить до того, що практика Верховного Суду щодо юрисдикційних спорів часто є непослідовною та конкуруючою. Ця ситуація особливо гостро проявляється в умовах воєнного стану, знижуючи прогнозованість судового захисту у спорах, які мають ідентичну публічно-приватну природу.

Авторським внеском у розвиток доктрини та правозастосування у сфері юрисдикції адміністративного суду у сферах змішаних правовідносин є обґрунтування того, що значущим, але недооціненим джерелом юрисдикційних колізій є систематичні помилки у застосуванні норм процесуального права (КАСУ, ЦПКУ та ГПКУ), допущені судами першої та апеляційної інстанцій. Майже у кожному рішенні Верховного Суду з проблематики, яка досліджується, відмічаються правозастосовні порушення, а саме: помилкове застосування норм матеріального і процесуального права; недотримання (порушення) вимог процесуального законодавства; неврахування (неповне врахування) відповідних положень чинного законодавства України. З огляду на зазначене, саме хибне тлумачення та застосування процесуальних норм судами нижчих ланок при початковому визначенні юрисдикції є вагомим чинником, який штучно генерує значну частину прецедентної бази ВП ВС. Це напряду ускладнює вироблення універсальних підходів, призводить до затягування строків розгляду справ та знижує ефективність судового захисту у спорах про відносини різної правової природи.

Висновки

Визначення належної юрисдикції у правовідносинах, які поєднують публічний та приватний елементи, залишається однією з найбільш дискусійних проблем сучасної української правової доктрини та судової практики.

Проведене дослідження підтвердило, що проблема визначення юрисдикції адміністративного суду у сферах змішаних правовідносин є однією з найгостріших у системі українського судочинства. Її першопричина полягає у комплексній неузгодженості, що охоплює як недосконалість законодавчих критеріїв розмежування, так і непослідовність судової практики Верховного Суду, яка часто формується шляхом відступу від власних правових висновків. Ця ситуація набуває особливої гостроти в умовах воєнного стану, прямо знижуючи прогнозованість судового захисту.

Ключовим авторським висновком є обґрунтування того, що головним, але недооціненим генератором юрисдикційних колізій є систематичні правозастосовні помилки судів першої та апеляційної інстанцій. Аналіз рішень ВП ВС чітко засвідчив, що саме хибне тлумачення та помилкове застосування норм процесуального права (КАСУ, ЦПКУ, ГПКУ) судами нижчих ланок при початковому визначенні юрисдикції штучно генерує значну частину прецедентної бази Великої Палати. Це явище не лише ускладнює вироблення універсальних критеріїв, а й призводить до порушення права особи на справедливий суд через нескінченні процедури відсилання (передачі) справ.

З метою забезпечення єдності судової практики та мінімізації юрисдикційних конфліктів необхідно акцентувати увагу на двох взаємопов'язаних векторах:

1. *Доктринальне уточнення критеріїв:* слід закріпити пріоритетність критерію «об'єкта судового захисту» (конкретного суб'єктивного права чи інтересу) над формальним суб'єктивним складом, оскільки саме характер порушеного права визначає природу спору.

2. *Посилення процесуальної дисципліни:* Верховний Суд має розробити методичні рекомендації або узагальнення для судів першої та апеляційної інстанцій, які чітко ілюструватимуть типові помилки у кваліфікації публічно-приватних спорів та встановлюватимуть конкретний алгоритм дій для запобігання порушенням норм процесуального права.

Лише цілеспрямоване усунення помилок на рівні початкового правозастосування дозволить розвантажити Велику Палату Верховного Суду та забезпечити прогнозований і ефективний судовий захист прав та інтересів громадян і суб'єктів господарювання.

Перспективи подальших наукових розвідок

Подальші дослідження доцільно спрямувати на формування цілісної доктринальної моделі розмежування судової компетенції у спорах зі складною публічно-приватною природою та вироблення ієрархії критеріїв кваліфікації правовідносин. Перспективним є аналіз еволюції правових позицій найвищої судової інстанції, зокрема в умовах воєнного стану, а також вивчення типових помилок судів нижчих інстанцій при первинному визначенні процесуальної форми захисту. Особливої уваги потребує емпіричне вивчення типових помилок судів першої та апеляційної інстанцій при первинній кваліфікації спору, а також оцінка можливості нормативного та методичного вдосконалення процесуальних механізмів запобігання юрисдикційним конфліктам.

Список використаних джерел

1. Кібенко О., Уркевич В. Підходи Великої Палати Верховного Суду до визначення юрисдикційності спорів. 24 березня 2020 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/915159/> (дата звернення: 02.03.2026).
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 р. у справі № 815/2546/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80783530> (дата звернення: 02.03.2026).
3. Шумило М. Юрисдикція суду щодо спорів у сфері праці: практика Великої Палати Верховного Суду. 24 червня 2020 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/959678/> (дата звернення: 02.03.2026).
4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02 жовтня 2019 р. у справі № 815/1594/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85412838> (дата звернення: 03.03.2026).
5. Вербіцька М. В., Семенюк В. О. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 200-203. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/48>
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10 квітня 2018 р. у справі № 1519/2-787/11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74064865> (дата звернення: 03.03.2026).
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 квітня 2020 р. у справі № 727/8819/16-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://zakononline.ua/court-decisions/show/88880711> (дата звернення: 04.03.2026).
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 2 серпня 2023 р. у справі № 925/1741/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113690646> (дата звернення: 04.03.2026).
9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 08 травня 2024 р. у справі № 214/4921/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118961054> (дата звернення: 04.03.2026).
10. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06 лютого 2019 р. у справі № 522/12901/17-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79988757> (дата звернення: 06.03.2026).
11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02 лютого 2023 р. у справі № 260/3380/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930843> (дата звернення: 06.03.2026).
12. Мінченко Р. М. Критерії розмежування цивільної та адміністративної юрисдикції судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Вип. 3 (50). С. 16-21. DOI: 10.32782/2663-5666.2023.3.3
13. Шеметенко Л. П. Компетенція адміністративної юрисдикції суду: її зміст та основні риси. *Юридична наука*. 2020. № 7(109). С. 158-169. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-109-7.21
14. Гордєєв В. В., Бзова Л. Г. Деякі правила визначення предметної юрисдикції адміністративних судів. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 4. С. 85-89. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2021.16
15. Максименко Н., Переверзєв Д. Проблеми визначення юрисдикції адміністративних судів під час розгляду трудових спорів: судова практика. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 2 (34). С. 64-70. DOI: 10.35774/app2023.02.064

References

1. Kibenko, O., Urkevych, V. (2020). Pidkhody Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu do vyznachennia yurysdyktsiinosti sporiv [Approaches of the Grand Chamber of the Supreme Court to determining the jurisdiction of disputes]. 24 bereznia. from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/915159/> [in Ukrainian].
2. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 13 bereznia 2019 r. u spravi № 815/2546/17. Yedyni derzhavni reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 02, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80783530> [in Ukrainian].
3. Shumylo, M. (2020). Yurysdyktsiia sudu shchodo sporiv u sferi pratsi: praktyka Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu [Court jurisdiction over labor disputes: practice of the Grand Chamber of the Supreme

Court]. 24 chervnia. from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/959678/> [in Ukrainian].

4. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 02 zhovtnia 2019 r. u spravi № 815/1594/17. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 03, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85412838> [in Ukrainian].

5. Verbitska, M.V., Semeniuk, V.O. (2020) Mezhi administratyvnoi yurysdyksii: spirni pytannia [Boundaries of administrative jurisdiction: controversial issues]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 3, 200-203. from http://lsej.org.ua/3_2020/50.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/48> [in Ukrainian]

6. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 10 kvitnia 2018 r. u spravi № 1519/2-787/11. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 03, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74064865> [in Ukrainian].

7. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 15 kvitnia 2020 r. u spravi № 727/8819/16-a. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 04, 2026, from <https://zakononline.ua/court-decisions/show/88880711> [in Ukrainian].

8. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 2 serpnia 2023 r. u spravi № 925/1741/21. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 04, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113690646> [in Ukrainian].

9. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoï palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 08 travnia 2024 r. u spravi № 214/4921/23. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 04, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118961054> [in Ukrainian].

10. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 06 liutoho 2019 r. u spravi № 522/12901/17-ts. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 06, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79988757> [in Ukrainian].

11. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 02 liutoho 2023 r. u spravi № 260/3380/21. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved March 06, 2026, from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930843> [in Ukrainian].

12. Minchenko, R. M. (2023). Kryterii rozmezhuвання tsyvilnoi ta administratyvnoi yurysdyksii sudiv [Criteria for distinguishing between civil and administrative jurisdiction of courts]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, 3 (50), 16-21. DOI 10.32782/2663-5666.2023.3.3 [in Ukrainian]

13. Shemetenko, L. P. (2020). Kompetentsiia administratyvnoi yurysdyksii sudu: yii zmist ta osnovni rysy [The competence of the administrative jurisdiction of the court: its content and main features]. *Yurydychna nauka*, 7(109), 158-169 [in Ukrainian]. DOI:10.32844/2222-5374-2020-109-7.21

14. Hordieiev, V.V., Bzova, L.H. (2021). Deiaki pravyla vyznachennia predmetnoi yurysdyksii administratyvnykh sudiv [Some rules for determining the subject matter jurisdiction of administrative courts]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 4, 85-89 [in Ukrainian]. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2021.16

15. Maksymenko, N., Pereverziev, D. (2023). Problemy vyznachennia yurysdyksii administratyvnykh sudiv pid chas rozghliadu trudovykh sporiv: sudova praktyka [Problems of determining the jurisdiction of administrative courts when considering labor disputes: case law]. *Aktualni problemy pravoзнавства*, 2 (34), 64-70. DOI:10.35774/app2023.02.064 [in Ukrainian]

JURISDICTION OF THE ADMINISTRATIVE COURT IN THE AREAS OF MIXED LEGAL RELATIONSHIPS

Habuda Andriy*

**Associate Professor of the Department of Law named after Academician of the Ukrainian Academy of Sciences Fr. Ivan Lutsko, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, King Danylo University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)*

This article is devoted to a comprehensive study of the problems of determining the jurisdiction of the administrative court in disputes arising in areas of mixed legal relationships that combine public and private interests. The relevance of the topic stems from the growing number of jurisdictional conflicts among administrative, commercial, and general jurisdiction courts, which negatively affect the effectiveness of judicial protection and the realization of the right to a fair trial.

The purpose of the study is to conduct a scientific and practical analysis of the criteria for distinguishing among administrative, civil, and commercial jurisdictions in the context of mixed legal relations, and to substantiate the impact of systemic procedural errors by lower courts on the formation of jurisdictional conflicts. The paper analyzes procedural law provisions, summarizes legal doctrine's approaches, and examines the current practice of the highest court in determining proper jurisdiction.

The analysis revealed the absence of an established, consistent practice for distinguishing jurisdiction in mixed legal disputes. It was found that competition among criteria such as the subject matter, the nature of the disputed legal relations, the object of judicial protection, and the content of the claims leads to inconsistent decisions in disputes that are essentially identical. It has been proven that a formal approach to jurisdiction based solely on an authority's participation is insufficient and does not reflect the essence of a public law dispute.

The author's position that systematic violations of procedural law by courts of first and appellate instance during the initial qualification of a dispute are a significant but insufficiently researched source of jurisdictional conflicts is well-founded. It is precisely the erroneous interpretation of the nature of legal relations and the content of the violated right that leads to multiple referrals of cases between courts of different jurisdictions and to the formation of a significant body of court decisions aimed at correcting such errors.

The conclusion was reached on the need to clarify the hierarchy of criteria for delimiting jurisdiction, giving priority to the content of the violated subjective right or interest, and to strengthen procedural discipline at the level of lower courts. The implementation of these approaches will help ensure the unity of judicial practice, increase the predictability of court decisions, and strengthen guarantees of effective judicial protection amid the dynamic development of public-private relations.

Key words: public law dispute, court jurisdiction, subject of authority, competition of procedural forms, unity of judicial practice.

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026

Дата публікації: 29.06.2026